

Araştırma makalesi / Research article • DOI: 10.48071/sbuhemsirelik.728075

Bebeği 0-1 Yaş Döneminde Olan Annelerin Bebek Bakımına İlişkin İnternet Kullanımlarının Değerlendirilmesi¹

The Assessment of Internet Uses Regarding Infant Care By Mothers with 0-1 Year-of-Age Infants

Dilek Yıldız² , S. Ümit Sarıcı³ , Berna Eren Fidancı² , Dilek Konukbay² , Serap Yavuz Akça⁴

Yazarların ORCID numaraları/ORCID IDs of the authors:

D.Y. 0000-0001-8757-4493; S.Ü.S. 0000-0003-0363-6584;
B.E.F. 0000-0003-0157-6100; D.K. 0000-0001-8105-3849;
S.A.Y. 0000-0002-0982-5792

¹Bu çalışma, 23-26 Haziran 2011 tarihleri arasında Viyana, Avusturya'da düzenlenen 5thEuropediatrics Kongresinde bildiriler olarak sunulmuştur.

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

³Ufuk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Ankara

⁴Sağlık Bakanlığı Balıkesir Devlet Hastanesi, Balıkesir

Sorumlu yazar / Corresponding author: Dilek Yıldız,
E-posta: dilekyildiz@sbu.edu.tr

Geliş tarihi / Date of receipt: 27.04.2020

Kabul tarihi / Date of acceptance: 14.11.2020

Atıf / Citation: Yıldız, D., Sarıcı, S.Ü., Eren Fidancı, B., Konukbay, D., ve Akça Yavuz, S. (2020). Bebeği 0-1 yaş döneminde olan annelerin bebek bakımına ilişkin internet kullanımlarının değerlendirilmesi. *SBÜ Hemşirelik Dergisi*, 2(3), 167-174. doi: 10.48071/sbuhemsirelik.728075

ÖZ

Giriş: Yenidoğan ve 0-1 yaş dönemi fiziksel, bilişsel ve psikoseksüel açıdan çok fazla değişikliğin meydana geldiği, bu nedenle ebeveynlerin çok farklı bilgi kaynaklarına başvurma ihtiyacı hissettikleri bir dönemdir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte internet yaygın bir bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Amaç: 0-1 yaş döneminde bebeği olan annelerin bebek bakımına ilişkin interneti kullanma durumlarının belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte yapılan araştırmanın örneklemini 0-1 yaş arası sağlıklı bebekleri olan ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden 292 anne oluşturmuştur. Veriler araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan anket formu ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 15.0 programı kullanılmış ve p<0,05 değeri istatistiksel olarak anlamlılık değeri kabul edilmiştir.

Bulgular: Annelerin %78'i internette bebek bakımı hakkında aradıkları bilgilere ulaşabildiklerini söylemiştir. Annelerin %88,3'ü internet kullandıklarını, çünkü sağlık profesyonellerinin verdiği bilgiden daha fazlasını bilmek istediklerini ifade etmişlerdir. Primipara annelerin, multipara annelere göre, bebek bakımı ve gelişimi ile ilgili tüm konularda internette daha fazla bilgi edindikleri tespit edilmiş ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05).

Sonuç: Bebeklerin takibini yapan hemşirelerin, bebeğin sağlığını etkileyen dinamiklerin farkında olması, annelerin ihtiyacı olan konularda daha fazla bilgi edinmelerini sağlamak amacıyla verdikleri eğitimlerin içeriklerini genişletmesi ve anneleri interneti doğru kullanmaları açısından yönlendirmeleri önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anne; bebek bakımı; internet kullanımı.

ABSTRACT

Introduction: Neonatal and 0-1 age period is a period when a lot of physical, cognitive and psychosexual changes occur, and therefore parents feel the need to consult very different sources of information. With the development of technology, the internet is used as a common source of information.

Aim: It is to determine the situations of mothers who have babies between 0-1 years of age and use the internet regarding baby care.

Methods: The sample of the descriptive study consisted of 292 mothers with healthy babies between 0-1 years of age and who agreed to participate voluntarily. The data were collected by the questionnaire form created by the researchers in line with the literature. SPSS 15.0 program was used to evaluate the data and p < 0.05 value was accepted as statistically significant.

Results: 78% of the mothers stated that they could reach the information which they were looking for about baby care and development on the internet. 88.3% of the mothers stated that they used the internet because they wanted to know more than the information given by health professionals. It was determined that primiparous mothers obtained more information on all issues related to baby care and development from the internet than multiparous mothers and the difference was found to be statistically significant (p<0.05).

Conclusion: It is important for nurses who follow up babies to be aware of the dynamics that affect the baby's health, to expand the content of the trainings they give in order to ensure that mothers get more information on the issues they need, and to guide mothers in using the internet correctly.

Keywords: Infant care; internet usage; mother.

Giriş

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan bir araştırmaya göre internet kullanan erişkin nüfusun ortalama %61'inin internet üzerinden sağlık ile ilgili konularda araştırma yaptığı tespit edilmiş ve 2013 yılı itibarıyla tüm dünya yetişkin nüfus içinde internet kullanıcısı oranının %63,2 değerine ulaştığı belirlenmiştir. Bu kullanıcıların internet kullanım amaçları arasında sağlık bilgisi arama oranının %72 olduğu tespit edilmiştir (Internet World Stats, 2020; Pew Internet&American Life Project, 2009). İnternette sağlıkla ilişkili bilgi arama oranı gittikçe artmış internet bebek bekleyen çiftler ve ebeveynler için de sağlık bilgisi edinme kaynaklarından biri haline gelmiştir (Larsson, 2009; Pereira, Tamayo ve Jasienk, 2012; Nellsch, Walker, Xie ve Vaugha, 2013). İnternet, kullanıcılara sadece bilgi edinmek, yaymak ve profesyonel gelişmeler için yeni fırsatlar sağlamakla kalmakta, aynı zamanda doktor-hemşire, doktor-hemşire-hasta, hasta-hasta iletişimini de aynı mekânda olmalarını gerektirmeksizin sağlamaktadır (Forczek, Makra, Lanyi ve Bari, 2015). Fakat sağlıkla ilgili bilgilerin internette yetkili kişiler tarafından verilmemesi, bireylerin ulaştığı bilgileri yanlış kullanabilmesi ve bilginin profesyonel kişiler tarafından kontrol edilmemiş olması gibi tehlikeleri de barındırmaktadır (Van der Eijk ve ark., 2013).

Yenidoğan ve 0-1 yaş dönemi fiziksel, bilişsel ve psikoseksüel değişiklikler gibi çok fazla değişikliklerin meydana geldiği, bu nedenle ebeveynlerin sağlık personeline çok sık başvurdukları dönemlerdir (Oermann, Lambert ve Templin, 2000). Bu dönemlerde sağlık ekibi, aileye gerekli bilgileri sağlamış olsa bile, ebeveynlerin daha fazla bilgi istemeleri olağandır. Bebeklerin 0-1 yaş döneminde büyümeleri, gelişmeleri, hastalıkları, bağışıklama, sağlık gereksinimleri ve bakımları erişkinlerden farklıdır. Bu dönemde ebeveynlerin, bebek bakımı ve sağlığı için gerekli bilgi ve becerileri edinmeleri son derece zor bir görev olabilmekte, özellikle de kadın ilk kez anne oluyorsa bu endişe daha çok hissedilmektedir (Yıldız ve Akbayrak, 2014). Birçok web sitesi hamilelik, doğum ve annelik hakkında bilgi sunmaktadır. Artmış olan bu bilgi gereksinimi, bebek bekleyen çiftlerin ve ebeveynlerin endişelerini gidermek için interneti tercih etmelerine neden olmakta, bebekle ilgili tıbbi bilgilerin elde edildiği bir kaynak olarak kullanımı giderek artmaktadır. Ebeveynlerin internet kullanımına ilişkin yapılan çalışmalarda ebeveynlerin çoğunun, ebeveynlik konusunda tavsiye, sağlık bilgisi ve sosyal destek aradığı belirtilmiştir (Plantin ve Daneback, 2009). İnternetin en aktif kullanıcıları küçük yaş grubunda çocuğu olan annelerdir. Anneler interneti genellikle çocuk sağlığı konusunda ve özellikle de çocukları hastalandığında sıklıkla kullanmaktadır (Kuo, Chen, Lin, Lee ve Hsu, 2009; Skranes, Lohaugen ve Skranes, 2014). Amerika'da primipar annelerin %11'i ve önceden çocuğu olan annelerin %7'si çocuk bakımı konusunda interneti ilk bilgi kaynağı olarak görmektedir (Declercq, Sakala, Corry ve

Applebaum, 2008). Çocuk hastanelerine gelen ebeveynlerin ise yaklaşık %53-64'ü sağlık bilgisi aramak için interneti kullanmaktadır. Kronik hastalıklı çocuğu olan ebeveynlerde ise interneti kullanma oranı %58-89'dur (Ikemba ve ark., 2002; Lu, Wirrell ve Blackman, 2005; Shah, Kuo, Zurakowski ve Waters, 2006). Ülkemizde ebeveynlerin bebeklerinin bakımı konusunda interneti kullanma durumlarının değerlendirilmesi önemlidir.

Amaç

Bebek bakımına ilişkin bilgi edinmek için ebeveynlerin interneti kullanmalarına ilişkin çalışma sayısı sınırlıdır (Bernhardt ve Felter, 2004; Wainstein, Sterling, Baker, Taitz ve Brydon, 2006; Knapp, Madden, Wang, Sloyer ve Shenkman, 2011). Türkiye'de annelerin bebek bakımına ilişkin bilgi edinmek için interneti kullanmalarına yönelik çalışmaya rastlanmadığından bu çalışmanın yapılması planlanmıştır. Çalışmanın amacı 0-1 yaş döneminde bebeği olan annelerin bebek bakımına yönelik interneti kullanma durumlarının belirlenmesidir.

Araştırma soruları:

1. Annelerin bebek bakımı ile ilgili internet kullanım durumları nasıldır?
2. Bebeği 0-1 yaş döneminde olan anneler internette bebek bakımı ile ilgili en çok hangi konuları araştırmaktadır?
3. Bebek bakımı ile ilgili internette bilgi arama konusunda demografik özellikler açısından anneler arasında fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Tasarımı

Bu araştırma tanımlayıcı nitelikte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma tek merkezli olup Ankara'da bir üniversite hastanesinin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı (AD) Sağlam Bebek Ünitesinde yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Ankara'da bir üniversite hastanesinin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD. Sağlam Bebek Ünitesine Kasım 2011-Ocak 2012 tarihleri arasında bebek izlemi için gelen, 0-1 yaş döneminde çocuğu olan 540 anne oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise Kasım 2011-Ocak 2012 tarihleri arasında sağlam bebek ünitesine başvuran ve araştırmaya katılmayı kabul eden 292 anneden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulan anket formu kullanılmıştır (Bernhardt ve Felter, 2004; Wainstein ve ark., 2006; Plantin ve

Daneback, 2009). Çalışma öncesinde anket formu araştırmacılar tarafından içerik ve düzen yönünden değerlendirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Anket formu iki bölümden ve 23 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde annenin yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, bebeğinin ayı gibi demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölüm ise annenin bebeğin bakımına yönelik olarak hangi durumlar için interneti kullandığı, interneti kullanma nedenlerini, edindiği bilgilerin kalitesi ve güvenilirliğini değerlendirmeye yönelik likert tipi ve katılıyorum/katılmıyorum şeklinde işaretlenen 17 soru içermektedir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışmanın yapılabilmesi için Etik Kurul izni Gülhane Askeri Tıp Akademisi Etik Kurulu'ndan (Tarih: 2011/ Karar No:1491-174-11/1539-53) alınmıştır. Ayrıca çalışmanın yapılacağı birim olan Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD'dan izin alınmıştır. Araştırmaya davet edilen tüm annelere çalışmanın ayrıntıları açıklanmış, sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Anket formu araştırmacılar tarafından katılımcılarla yüz yüze görüşülerek doldurulmuştur. Anketler Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğinin Sağlam Bebek Ünitesinde bekleme salonunda doldurulmuş olup, bir anketin yanıtlanma süresi yaklaşık olarak 15 dakikada tamamlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, SPSS software for Windows (version 15.0; SPSS Inc., Chicago, Illinois) programı ile değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluk testleri "Kolmogorov-Smirnov Testi" ile yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ortalama±standart sapma, minimum (min), maksimum (maks), frekans ve yüzde olarak sunulmuştur. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ki-kare testi, normal dağılıma uyan sürekli değişkenlerin karşılaştırılmasında ise bağımsız veya eşleştirilmiş t testi kullanılmıştır. İstatistiksel kararlarda p değerinin 0,05'ten küçük olması anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmada annelerin ortalama yaşı 31,70±4,64 (min:19-maks:47) yıl, bebeklerin yaşı ise 6,44±3,84 ay olarak bulunmuştur. Annelerin %62,7'si multipar olup %45,5'i çalışmaktadır. Eğitim düzeyi değerlendirildiğinde annelerin %35,3'ü lise, %56,8'i üniversite ve üzeri eğitime sahiptir. Annelerin %95,9'u evde internete ulaşabildiklerini belirtmişlerdir (Tablo 1).

Tablo 2'de annelerin interneti kullanma durumları incelenmiştir. Çalışmada annelerin %59,9'u bebek bakımına ilişkin web sitelerini profesyonel tavsiye almadan tesadüfen bulduklarını, %75'i ihtiyaç duydukları her an interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Çalışmada annelerin %64'ü internetten edindiği bil-

Tablo 1. Annelerin Demografik Özellikleri (n=292)

Değişkenler	n	%
Yaş (Ort±SS)	31,70± 4,64 (min=19, maks= 47)	
Yaş (yıl)		
19-28	73	25,0
29-31	71	24,3
32-34	78	26,7
35+	70	24,0
Doğum Sayısı		
Primipar	109	37,3
Multipar	183	62,7
Bebeklerin yaşı (ay) (Ort±SS)	6,44±3,84 (min=1, maks=12)	
Annenin eğitim durumu		
İlkokul	12	4,1
Ortaokul	11	3,8
Lise	103	35,3
Üniversite ve üzeri	166	56,8
Annenin çalışma durumu		
Evet	133	45,5
Hayır	159	54,5
Evde internete ulaşma durumu		
Evet	280	95,9
Hayır	12	4,1

ginin bebek bakımına ilişkin kararlarını etkilemediğini belirtmiş ancak, annelerin %36'sı ise internetten edindiği bilginin bebek bakım kararlarını etkilediğini belirtmiştir. Annelerin %61,3'ü internetten bilgi edinmenin farklı yönünü; internetteki bilgilerin sağlık personelinin verdiği bilgilerden farklı olarak fotoğraf ve resimlerle anlatılıyor olması olarak belirtmişlerdir (Tablo 2).

Tablo 3'te annelerin bebek bakımına ilişkin internetten edindikleri bilgiye ilişkin görüşleri sunulmuştur. Çalışmada annelerin %19,5'i internetten edindikleri bilgilerin her zaman doğruluğuna inandıklarını ve %33,9'u edindiği bilgiyi her zaman anlaşılır

Tablo 2. Annelerin İnterneti Kullanma Özellikleri

Değişkenler	n	%
Bilgi edinmek için interneti kullanma sıklığı		
Her gün	48	16,4
Haftada bir kez	25	8,6
İhtiyaç duydukça	219	75,0
Web sitesini seçme nedenleri		
Tesadüfen ulaşma	175	59,9
Arkadaşının önermesi	53	18,2
Medyadan duyma	28	9,6
Sağlık personelinin önermesi	16	5,5
Diğer*	20	6,8
İnternette aradığı her bilgiye ulaşma durumu		
Evet	228	78,0
Hayır	64	22,0
İnternetten edindiği bilgilerin sağlık personelinin verdiği bilgilerden farklı yönleri		
Fotoğraf ve resimlerle anlatılması	179	61,3
Kolay anlaşılması	88	30,1
Diğer**	25	8,6
İnternetten edinilen bilginin annenin bebek bakımına ilişkin kararını etkileme durumu		
Evet	105	36,0
Hayır	187	64,0

*Billboardlarda görme; **Dizaynının güzel olması, görsellerinin çok olması

bulduğunu belirtmiş, annelerin %78,8'i edindiği bilginin doğruluğuna ve %65,8'i bilgiyi anlaşılır bulmaya temkinli olarak yaklaşımıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Annelerin Bebek Bakımına İlişkin İnternette Edindikleri Bilgiye İlişkin Görüşleri

İfadeler	Her zaman	Bazen	Hiçbir zaman
	n (%)	n (%)	n (%)
İnternette edindiği bilginin doğruluğuna inanma	57 (19,5)	230 (78,8)	5 (1,7)
İnternette edindiği bilgiyi anlaşılır bulma	99 (33,9)	192 (65,8)	1 (0,3)

Annelerin bebek bakımı için interneti kullanma durumları incelendiğinde %88,3'ü sağlık personeli tarafından verilen bilgilerden daha fazlasını bilmek isteme, %72,6'sı sağlık personeli tarafından verilen bilgiyle ilgili endişeleri azaltmak ve %73'ü bebeğin bakımı için başka yöntemler bulmak istedikleri için internete başvurdukları belirlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Annelerin Bebek Bakımı İçin İnterneti Kullanma Nedenleri (n=292)

	Katılıyorum		Katılmıyorum	
	n	%	n	%
Sağlık personeli tarafından verilen bilgiden daha fazlasını bilmek istemeleri	258	88,3	34	11,6
Sağlık personeli tarafından verilen bilgiyle ilgili endişelerini azaltmak istemeleri	212	72,6	80	27,4
Kontrollerde ve muayene aralarında düşündükleri soruları sorabilmek için, yeterli kadar ya da sık olarak sağlık personelinin görememeleri	208	71,3	84	28,8
Bütün soruları sorabilmek için sağlık personelinin yeterli zamanının olmaması	176	60,3	116	39,7
Sağlık personelinin cevaplarını anlayamamaları	151	51,8	141	48,2
Sağlık personelinin cevaplamadığı sorular olması	145	49,7	147	50,3
Sağlık personeline sormaya çekindikleri bir konuya bakmaları	138	47,3	154	52,7
Bebeğin bakımı için başka yöntemler bulmak istemeleri	213	73,0	79	27,1
Aynı yaş dönemindeki diğer bebeklerin ebeveynleri ile temas kurmak istemeleri	153	52,4	139	47,6

Annelerin bebek bakımı ile internette bilgi arama konusu demografik özellikler açısından incelenmiş ancak arada istatistiksel olarak bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Annelerin çocuk sayısına göre bebek bakımıyla ilgili internette bilgi edindikleri konuların dağılımı Tablo 5'te verilmiştir. İlk kez bebeği

olan annelerin bebek bakımıyla ilgili tüm konularda, multipar annelere göre daha fazla oranda internette bilgi edindikleri belirlenmiştir.

Annelerin bebek bakımıyla ilgili internette bilgi edindikleri konular sadece primipar veya multipar olmaları açısından farklılık gösterdiği için Tablo 5'te sadece bu veriler sunulmuştur. İlk kez bebeği olan annelerin bebeğin bakımıyla ilgili tüm konularda, multipar annelere göre daha fazla oranda internette bilgi edindikleri belirlenmiştir. İnternette bebeğin beslenme, aşı, uyku, emzirme, banyo, güvenlik ve taşınması konularında bilgi edinmeyle ilgili primipar ve multipar anneler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0,05$).

Tartışma

Bu çalışmada 0-1 yaş döneminde bebeği olan annelerin bebek bakımına yönelik interneti kullanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada annelerin %64'ü internette edindiği bilginin bebek bakımına ilişkin kararlarını etkilemediğini belirtmiştir. Annelerin bebek bakımı için interneti kullanma durumları incelendiğinde %88,3'ü sağlık personeli tarafından verilen bilgilerden daha fazlasını bilmek isteme, %72,6'sı sağlık personeli tarafından verilen bilgiyle ilgili endişeleri azaltmak ve %73'ü bebeğin bakımı için başka yöntemler bulmak istedikleri için kullandıklarını belirtmişlerdir.

Anneler yetişkin öğrenenlerdir. İnternette bebekleri için tıbbi bilgi alırken zaman, yer ve periyodu kendi ihtiyaçlarına göre düzenleyebilirler. Ayrıca, resim, ses, görüntü ve hareket gibi öğrenmeyi artıran etmenler de internette bir arada bulunmakta ve web ortamındaki bilgiye birçok kez ulaşma fırsatı sağlamaktadır (Kuo ve ark., 2009; Yıldız ve Akbayrak, 2014). Bu nedenle bu çalışmada anneler internette edindiği bilgilerin sağlık personelinin verdiği bilgilerden farklı yönü olarak çoğunlukla fotoğraf ve resimlerle anlatılıyor (%61,3) olmasını belirtmişlerdir.

Bebek bakımı konusunda verilen eğitim ve danışmanlık sadece teorik bilgiden oluşmamalı, aynı zamanda görsel materyallerin kullanıldığı ve daha az tıbbi terimlerin olduğu bir yaklaşım olmalıdır. Sağlık profesyonelleri, sağlık bilgisi ve desteği için öncelikli güvenilir kaynaklardır. Bununla birlikte, bireyler sağlık bilgilerini desteklemek için internet, televizyon ve aile/arkadaşlar gibi diğer kaynakları kullanma eğilimindedir (Criss ve ark., 2015). Çalışmada annelerin çoğunluğu (%59,9) internet sitelerini tesadüfen bulduklarını belirtmeleri nedeniyle annelerin doğru ve uygun bilgiye ulaşma, yanlış ve uygunsuz bilgiyle bebeğin sağlığını etkileyecek riskleri azaltmak için, sağlam bebek izlemi yapan sağlık personelinin aldıkları öyküde ebeveynlerin interneti kullanma du-

Tablo 5. Annelerin Bebek Bakımı Hakkında İnternette Bilgi Edindikleri Konuların Dağılımı (n=292)

	Tüm Anneler				Primipar (n=109)				Multipar (n=183)				χ^2	P
	Evet		Hayır		Evet		Hayır		Evet		Hayır			
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Beslenme	211	72,2	81	27,8	90	82,6	19	17,4	121	66,1	62	33,9	9,220	0,002
Hastalıklar	177	60,6	115	39,4	70	64,2	39	35,8	107	58,5	76	41,5	,946	0,331
Bağışıklama	144	49,3	148	50,7	68	62,4	41	37,6	76	41,5	107	58,5	11,887	0,001
Uyku	117	40,1	175	59,9	60	55,0	49	45,0	57	31,1	126	68,9	16,247	<0,001
Emzirme	128	43,8	164	56,2	60	55,0	49	45,0	68	37,2	115	62,8	8,878	0,003
İletişim	90	30,8	202	69,2	39	35,8	70	64,2	51	27,9	132	72,1	2,005	0,157
Ağlama	81	27,7	211	72,3	38	34,9	71	65,1	43	23,5	140	76,5	4,402	0,036
Banyo	59	20,2	233	79,8	36	33,0	73	67,0	23	12,6	160	87,4	17,735	<0,001
Güvenlik	51	17,5	241	82,5	30	27,5	79	72,5	21	11,5	162	88,5	12,204	<0,001
Bebeği taşıma	35	12,0	257	88,0	22	20,2	87	79,8	13	7,1	170	92,9	11,078	0,001
Altını değiştirme	37	12,7	255	87,3	18	16,5	91	83,5	19	10,4	164	89,6	2,321	0,128
Diğer*	21	7,2	271	92,8	5	4,6	104	95,4	16	8,7	167	91,3	1,768	0,184

* Gaz giderici bitkiler, bebek bakım gereçleri, anne sütünü artıran besinler vb konular. χ^2 : ki kare testi

rumuna yer vermeleri ve uygun yönlendirmeleri yapmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmada annelerin %36'sı internette edindiği bilginin bebek bakım kararını etkilediğini belirtmiştir. Bu nedenle sağlık profesyonellerinin bakım verdiği grubun sağlık davranışlarını etkileyen dinamiklerin farkında olması gerekmektedir.

Ebeveynlerin web sitelerinin kalitesi, güvenilirliği ve kullanılabilirliğine ilişkin algıları değişmektedir (Wainstein ve ark., 2006; Sim ve ark., 2007). Günümüzde, çocuğun sağlık sorunlarıyla ilgili tıbbi bilgi içeren birçok web sitesi bulunmaktadır. Web sitelerindeki bilgiler yanlış ve çelişkili olabilir, bu da doğru kararlar almada ebeveynlerin tutumunu ve çocuğun sağlığını olumsuz etkileyebilir (Brazy, Anderson, Becker ve Becker, 2001; Wainstein ve ark., 2006). Wainstein ve arkadaşları (2006) çalışmalarında, hasta çocuk sahibi olan ebeveynlerin sadece %28'inin internette edindikleri bilgileri her zaman anladığını ve %23'ünün her zaman doğru olduğuna inandığını belirtmiştir. Bu nedenle ebeveynlerin ve sağlık bakımı veren profesyonellerin güvenli siteler hakkında bilgilerinin ve farkındalıklarının olması önemlidir. Bu çalışmada annelerin eğitim seviyelerinin yüksek olması, bebeğin ilk 12 ayı düzenli büyüme gelişme takiplerine gelmeleri ve çalışmanın yapıldığı üniteye sağlık personeli tarafından bilgilendirilmelerinden dolayı annelerin çoğunluğu (%78,3) internette edindikleri bilgilerin doğruluğuna inanmaya temkinli olarak yaklaşmıştır.

Mevcut araştırmalar ebeveynlerin interneti kullanmalarının başlıca nedenlerini sağlık bakım hizmetleri hakkında daha fazla bilgi edinmek, bir belirti, hastalık, tedavi ya da bakım hakkında daha kompleks bilgilere erişmek, online destek gruplarına katılmak ve merak ettikleri konuları incelemek, başatme stratejisinin bir parçası olarak kullanmak, ve kendi kendine eğitim olarak belirtmektedir (McMullan, 2006; Wainstein ve ark., 2006; Plantin ve Daneback, 2009; Roche ve Skinner, 2009; Gundersen, 2011). Annelerin sağlıkla ilgili bilgiler için interneti kullanmaları konusunda yapılan bir çalışmada, özellikle bebeğin gelişimi hakkında daha fazla bilgi edinmek için çocuk sağlığı ile ilgili durumların tanı ve tedavisi hakkında daha fazla şey öğrenmek ve ebeveynliğe ilişkin deneyimlere dayanan destek grupları bulmak için interneti kullandıkları belirtilmiştir (Bernhardt ve Felter, 2004). Bu çalışmada da literatüre benzer şekilde annelerin sağlık personelinin edindiği bilgiden daha fazla bilgi edinmek istemeleri hem de sağlık personelinin aldığı bilgi ile ilgili endişelerini azaltmak istemeleri nedeniyle interneti kullandıkları belirlenmiştir.

Hastaneden taburcu olduktan sonra eve geçiş, sıklıkla ilk kez anne olan kadın için zordur. Anne kendine yabancı, fakat kendinden olan bebekle tanışmıştır. Bu nedenle bebeğin bakımı, yetenekleri ve davranışları hakkında çok hızlı bilgi edinmek zorundadır. Çalışmalarda özellikle primipar annelerin öz bakımları, bebek bakımı, aile ve emosyonel uyuma ilişkin endişelere sahip oldukları ve daha fazla eğitime ge-

reksinimleri oldukları belirtilmektedir. “Bebeğimi ne kadar emzireceğim? Sütüm yetiyor mu? Bebeğim görebilir ya da beni işitebilir mi? Niçin bebeğim böyle uyuyor? Bebeğimi rahatlatmak için ne yapabilirim?” gibi sorularla bebeklerini tanımadıklarını ve bebek bakımı ve gelişimi hakkında bilgi gereksinimleri olduğunu gösterirler (Warren, 2005; Yıldız, 2008). Annelerin postpartum öğrenme gereksinimlerinin belirlendiği bir çalışmada ilk kez anne olan kadınların, multipar annelere göre internet kullanım oranı daha fazla bulunmuştur (Slomian, Bruyère, Reginster ve Emonts, 2017). Çalışmamızda da literatürle benzer olarak primipar anneler bebek bakımını ilgilendiren tüm konularda multipar annelere göre daha fazla oranda interneti kullandıkları, özellikle bebeğin temel bakım gereksinimleri olan beslenme, emzirme, uyku, banyo, bağışıklama, güvenlik ve taşınması konularında primipar ve multipar anneler arasında istatistiksel farklılık olduğu bulunmuştur ($p < 0,05$). Primipar anneler ilk kez bebek sahibi oldukları ve bebek bakımıyla ilgili daha önce bir deneyimleri olmadığı için multipar annelere göre internette daha fazla bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar. Slomian ve arkadaşlarının 2017’de yaptıkları çalışmada da primipar annelerin en çok emzirme, beslenme, diş gelişimi ve büyüme gelişme konularını internette araştırdıklarını ifade etmişlerdir. Başka bir çalışmada ebeveynlik web sitelerini takip edenlerin çoğunlukla kadın olduğu ve %62’sinin primipar anneler olduğu belirlenmiştir (Salonen, Pridham, Brown ve Kaunonen, 2014). Pehora ve ark. (2015) çalışmalarında, ebeveynlerin %98’inin çocuk sağlığı ile ilgili bilgilere erişmek için interneti kullandıklarını belirtmişlerdir. Toplum temelli çalışmalarda; özellikle anneler hamileliklerinde ve doğumdan sonraki ilk yıllarında sağlık bilgileri ve tavsiyeleri için interneti kullandıklarını belirtmişlerdir (Allen ve Raine 2002; Bernhardt ve Felter, 2004; Lagan, Sinclair ve Kernohan, 2011). Bu nedenle; sağlık çalışanlarının ebeveynlere bazı özel ve güvenilir web siteleri sunması önerilmektedir (Wainstein ve ark., 2006).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın tek merkezde yürütülmesi ve katılımcıların öz-bildirimine dayanması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Sonuç

Anneler, fotoğraf ve resimlerle anlatıldığı ve kolay anlaşıldığı için interneti tercih etmiş olup, web sitelerine özel olarak seçerek değil tesadüfen ulaşmışlardır. Annelerin internette edindikleri bilgiler, sağlık profesyonellerinin bebek bakım önerileri doğrultusundaki kararlarını değiştirmemiştir. Primipar anneler multipar annelere göre bebek bakımı konusunda daha çok interneti kullanmaktadır. Annelerin bebeklerinin sağlığı için yüksek oranda interneti kullandıkları göz önün-

de bulundurulduğunda, internette doğru ve güvenilir bilgiyi edinmek, bebeğin sağlığını etkileyecek riskleri azaltmak ve uygun rehberlik almalarını sağlamak ve bebeğin sağlığını etkileyen dinamiklerin farkında olmak için sağlam bebek izlemi yapan profesyonellerin annelerden tıbbi öykü alırken, interneti kullanma durumlarını sorgulaması, uygun yönlendirmeleri yapmaları ve eğitim içeriklerini bu doğrultuda planlamaları gerekmektedir.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Bu çalışma için etik kurul onayı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Etik Kurulu’ndan alınmıştır (Tarih: 2011/ Karar No:1491-174-11/1539-53)

Yazarların Katkı Düzeyleri: Çalışma Fikri (Konsepti) ve Tasarımı -DY; Veri Toplama -SYA, DK, DY; Verilerin Analizi ve Yorumlanması -BEF, DY, SÜS; Makalenin Hazırlanması -DY, SÜS, BEF, DK; Yayınlanacak Son Haline Onay Vermek -DY, BEF, SÜS, DK, SYA

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını açıklamışlardır.

Teşekkür: Makalenin yazarları katkılarından dolayı Sayın Çiğdem Şahin’e teşekkür etmektedir.

Kaynaklar

- Allen, K. & Raine, L. (2002). Parents on-line. Report from the Pew Internet & American Life Project. Washington, DC. <https://www.pewresearch.org/internet/2002/11/17/main-report-parents-online/> Erişim Tarihi: 06.11.2020
- Bernhardt, J.M. & Felter, E.M. (2004). Online pediatric information seeking among mothers of young children: results from a qualitative study using focus groups. *Journal of Medical Internet Research*, 6(1), e7. doi:10.2196/jmir.6.1.e7
- Brazy, J.E., Anderson, B.M., Becker, P.T. & Becker, M. (2001). How parents of premature infants gather information and obtain support. *Neonatal Network*, 20(2), 41-48. doi:10.1891/0730-0832.20.2.41
- Criss, S., Woo Baidal, J.A., Goldman, R.E., Perkins, M., Cunningham, C., & Taveras, E.M. (2015). The role of health information sources in decision-making among hispanic mothers during their children’s first 1000 days of life. *Maternal and Child Health Journal*, 19(11), 2536–2543. doi:10.1007/s10995-015-1774-2

- Declercq, E.R., Sakala, C., Corry, M.P. & Applebaum, S. (2008). New mothers speak out: national survey results highlight women's postpartum experiences. *Childbirth Connection*, New York, 1-69.
- Forczek, E., Makra, P., Lanyi C.S. & Bari, F. (2015). The Internet as a new tool in the rehabilitation process of patients-education in focus. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 12(3), 2373-2391. doi:10.3390/ijerph120302373
- Gundersen, T. (2011) "One wants to know what a chromosome is":The internet as a coping resource when adjusting to life parenting a child with a rare genetic disorder. *Sociology of Health & Illness*, 33(1), 81-95. doi:10.1111/j.1467-9566.2010.01277.x
- Ikemba, C.M., Kozinetz, C.A., Feltes, T.F., Fraser, C.D., McKenzie E.D. & Shah, N. (2002). Internet use in families with children requiring cardiac surgery for congenital heart disease. *Pediatrics*, 109(3), 419-422. doi:10.1542/peds.109.3.419
- Internet World Stats (IWS) (2020). Internet usage statistics. Retrieval From (06.11.2020): <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>
- Knapp, C., Madden, V., Wang, H., Sloyer, P. & Shenkman, E. (2011). Internet use and ehealth literacy of low-income parents whose children have special health care needs. *Journal of Medical Internet Research*, 13(3), (e75). doi:10.2196/jmir.1697
- Kuo, S.C., Chen, Y.S., Lin, K.C., Lee, T.Y. & Hsu, C.H. (2009). Evaluating the effects of an internet education programme on newborn care in Taiwan. *Journal of Clinical Nursing*, 18(11), 1592-1601. doi:10.1111/j.1365-2702.2008.02732.x
- Lagan, B.M., Sinclair, M. & Kernohan, W.G. (2011). A web-based survey of midwives' perceptions of women using the Internet in pregnancy: a global phenomenon. *Midwifery*, 27(2), 273-281. doi:10.1016/j.midw.2009.07.002
- Larsson, M. (2009). A descriptive study of the use of the internet by women seeking pregnancy-related information. *Midwifery*, 25(1), 14-20. doi:10.1016/j.midw.2007.01.010
- Lu, C., Wirrell, E. & Blackman, M. (2005). Where do families of children with epilepsy obtain their information? *Journal of Child Neurology*, 20(11), 905-910. doi:10.1177/08830738050200110801
- McMullan, M. (2006). Patients using the internet to obtain health information: How this affects the patient-health professional relationship. *Patient Education and Counseling*, 63(1), 24-28. doi:10.1016/j.pec.2005.10.006
- Nellsch, E.R., Walker, L.O., Xie, Bo. & Vaughan, M.W. (2013). What new mothers' favorite web sites and features tell us about designing web-based health promotion: a content analysis. *Telemedicine and E-Health*, 19(11), 875-878. doi:10.1089/tmj.2013.0023
- Oermann, M.H., Lambert, J. & Templin, T. (2000). Parents perceptions of quality health care. *MCN Am J Matern Child Nurs*, 25(5), 242-247. doi:10.1097/00005721-200009000-00005
- Pehora, C., Gajaria, N., Stoute, Fracassa, S., O'Sullivan, R.S. & Mataya, C.T. (2015). Are parents getting it right? A survey of parents' internet use for children's health care information. *Journal of Medical Research*, 4(2), e12. doi:10.2196/ijmr.3790
- Pereira, P.L., Tamayo, C.B. & Jasiensk, G. (2012). Use of the internet as a source of health information amongst participants of antenatal classes. *Journal of Clinical Nursing*, 21 (3-4), 322-330. doi:10.1111/j.1365-2702.2011.03910.x
- Plantin, L. & Daneback, K. (2009). Parent hood, information and support on the internet. A literature review of research on parents and professionals online. *BMC Family Practice*, 10, 34. doi:10.1186/1471-2296-10-34
- Pew Internet&American Life Project (PIALP) (2009). Health Information on the Internet, U.S. Retrieval From (06.11.2020): <https://www.pewresearch.org/internet/2009/06/11/61-of-american-adults-look-online-for-health-information/>
- Roche M.I. & Skinner D. (2009) How parents search, interpret and evaluate genetic information obtained from the internet. *Journal of Genetic Counseling*, 18(2), 119-129. doi:10.1007/s10897-008-9198-4
- Salonen, A.H., Pridham, K.F., Brown, R.L. & Kaunonen M. (2014). Impact of an internet-based intervention on Finnish mothers' perceptions of parenting satisfaction, infant centrality and depressive symptoms during the postpartum year. *Midwifery*, 30(1), 112-122. doi:10.1016/j.midw.2013.02.009
- Shah, A., Kuo, A., Zurakowski, D. & Waters P.M. (2006). Use and satisfaction of the internet in obtaining information on brachial plexus birth palsies and its influence on decision-making. *Journal of Pediatric Orthopaedics*, 26(6), 781-784. doi:10.1097/01.bpo.0000229971.93812.37
- Sim, N.Z., Kitteringham, L., Spitz, L., Pierro, A., Kiely, E., Drake, D. & Curry, J. (2007). Information on the World wide web: how useful is it for parents? *Journal of Pediatric Surgery*, 42(2), 305-312. doi:10.1016/j.jpedsurg.2006.10.003
- Skranes L.P., Lohaugen G.C.C. & Skranes, J. (2014). Internet use among mothers of young children in Norway-a survey of internet habits and perceived parental competence when caring for a sick child. *The Journal of Public Health*, 22, 423-431. doi:10.1007/s10389-014-0631-x
- Slomian, J. Bruyère, O. Reginster, J.Y. Emonts, P. (2017). The internet as a source of information used by women after childbirth to meet their need for information: A web-based survey. *Midwifery* 48, 46-52.
- Van der Eijk, M., Faber, J.M., Aarts, J.W.M., & Kremer, J.A.M.,

- Munneke, M. & Bloem, B.R. (2013). Using online health communities to deliver patient-centered care to people with chronic conditions. *Journal of Medical Internet Research*, 15(6), e115. doi:10.2196/jmir.2476
- Yıldız, D. (2008). Counselling needs and interventions of mothers about infant care during postpartum period. *Gulhane Medical Journal*, 50(4), 294-298.
- Yıldız, D. & Akbayrak, N. (2014). The effect of education and counseling services given to the primipara mothers during postpartum period on infant care, anxiety level and role of motherhood. *Gulhane Medical Journal*, 56(1), 36-41. doi:10.5455/gulhane.24869
- Wainstein, B.K., Sterling, L.K., Baker, S.A., Taitz, J. & Brydon. (2006). Use of the internet by parents of paediatric patients. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 42(9), 528-532. doi:10.1111/j.1440-1754.2006.00916.x
- Warren P.L. (2005). First-time mothers: social support and confidence in infant care. *Journal of Advanced Nursing*, 50(5), 479-488. doi:10.1111/j.1365-2648.2005.03425.x